

POSTANOWIENIE

Dnia 22 lipca 2005 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jacek Gudowski (przewodniczący)

SSN Józef Frąckowiak (sprawozdawca)

SSN Jan Górowski

w sprawie z wniosku (...) Wytwórni P.(...) S.A. w B.

przy uczestnictwie "K.(...)" sp. z o.o. w C. i Skarbu Państwa - Starostwa Powiatowego w C.

o wpis hipoteki przymusowej, po rozpoznaniu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu niejawnym w dniu 22 lipca 2005 r., kasacji wnioskodawcy od postanowienia Sądu Okręgowego w K. z dnia 9 listopada 2004 r., sygn. akt II Ca (...),

uchyla zaskarżone postanowienie i przekazuje sprawę Sądowi Okręgowemu w K. do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Zaskarżonym postanowieniem z dnia 9 listopada 2004 r. Sąd Okręgowy w K. oddalił apelację wnioskodawcy – (...) Wytwórni „P.(...)” S.A. w B. od postanowienia Sądu Rejonowego w C. z dnia 22 lipca 2004 r. uchylającego wpis hipoteki przymusowej i oddalającego wniosek. W sprawie tej ustalono, co następuje.

Na podstawie nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu nakazowym z dnia 10 lutego 2004 r. Sądu Okręgowego w B., referendarz sądowy Sądu Rejonowego w C. Wydział V Ksiąg Wieczystych dokonał w dniu 1 marca 2004 r. w dziale IV Księgi wieczystej Kw. nr (...) wpisu hipoteki przymusowej kaucyjnej do kwoty 178 509,95 zł na rzecz wnioskodawcy (...) Wytwórni „P.(...)” S.A. w B.. Na skutek skargi wniesionej przez uczestnika postępowania – „K.(...)” spółkę z o. o. w C., postanowieniem z dnia 22 lipca

2004 r. Sąd Rejonowy w C. uchylił zaskarżony wpis w całości i wniosek oddalił. Orzekający w sprawie sąd ustalił, że w stosunku do uczestnika postępowania – „K.(...)” spółki z o.o. w C. postanowieniem z dnia 6 kwietnia 2004 r. Sąd Rejonowy w K. ogłosił upadłość z możliwością zawarcia układu. W oparciu o powyższe ustalenie Sąd Rejonowy uznał, że treść art. 81 ust. 1 prawa upadłościowego i naprawczego uniemożliwia obciążenie składników masy upadłości. Tym samym nie można ustanowić hipoteki przymusowej na nieruchomości dłużnika po ogłoszeniu jego upadłości, chociażby wniosek został złożony przed ogłoszeniem upadłości (przepis art. 81 ust. 1 prawa upadłościowego i naprawczego jest przepisem szczególnym w stosunku do art. 29 u. k. w. h.).

Rozpoznający sprawę na skutek apelacji wnioskodawcy Sąd Okręgowy w K. nie uwzględnił zarzutów skarżącego i apelację oddalił. Sąd Okręgowy ustalił, że nie doszło do naruszenia art. 81 ust.1 ustawy Prawo upadłościowe i naprawcze, jak też art. 29 ustawy o księgach wieczystych i hipotece, gdyż w przedmiotowej sprawie nie mogą znaleźć zastosowania przepisy ust. 2 i 3 art. 81 ustawy Prawo upadłościowe i naprawcze, przewidujące wyjątki od zakazu dokonywania wpisu w księdze wieczystej składników masy upadłości celem zabezpieczenia wierzytelności, chociażby powstała ona przed ogłoszeniem upadłości.

Kasacja wnioskodawcy została oparta na obydwu podstawach z art. 393¹ k.p.c. W ramach podstawy pierwszej wnioskodawca wyknał naruszenie - poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, iż wynikający z tego przepisu zakaz wpisu w księdze wieczystej hipoteki, po ogłoszeniu upadłości dłużnika, stanowił przeszkodę do dokonania wpisu hipoteki przymusowej na rzecz wnioskodawcy, w sytuacji gdy wpis miał miejsce przed ogłoszeniem upadłości., a nadto przez jego błędną wykładnię i przyjęcie, iż przepis ten jest przepisem szczególnym w stosunku do art. 29 ustawy z dnia 6 lipca 1982 roku o księgach wieczystych i hipotece. Skarżący zarzucił również naruszenie art. 67 ustawy z dnia 6 lipca 1982 roku o księgach wieczystych i hipotece poprzez jego niewłaściwe zastosowanie (pominięcie) i przyjęcie, iż wpis w księdze wieczystej nie spowodował powstania hipoteki przymusowej kaucyjnej, a więc nie miał charakteru konstytutywnego oraz naruszenie art. 29 ustawy z dnia 6 lipca 1982 roku o księgach wieczystych i hipotece poprzez jego błędną wykładnię i przyjęcie, iż wpis dokonany w księdze wieczystej nie ma mocy wstecznej.

W ramach podstawy drugiej wnioskodawca zarzucił naruszenie art. 518¹ § 3 zd. 1 k.p.c. poprzez niezastosowanie tego przepisu i przyjęcie, iż wpis hipoteki przymusowej

utracił moc z dniem wniesienia przez uczestnika skargi na wpis dokonany przez referendarza sądowego; naruszenie art. 233 k.p.c. poprzez poczynienie błędnego ustalenia, iż wpis hipoteki przymusowej został dokonany po dniu ogłoszenia upadłości oraz naruszenie art. 328 § 2 k.p.c. i art. 387 k.p.c. w zw. z art. 391 k.p.c., poprzez niewyjaśnienie w sposób należyty podstawy prawnej rozstrzygnięcia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Przede wszystkim uznać należy, że trafnie skarżący zarzuca na ruszenia art. 233 k.p.c. Sąd Okręgowy dokonał bowiem błędnego ustalenia, że wpis do księgi wieczystej Kw. Nr (...), hipoteki przymusowej kaucyjnej na rzecz wnioskodawcy nastąpił po dniu ogłoszenia upadłości dłużnika „K.(...)” Spółka z o.o. Tymczasem z materiału dowodowego zebranego w rozpoznawanej sprawie wynika, że postanowienie Sądu Rejonowego o ogłoszeniu upadłości zostało wydane w dniu 6 kwietnia 2004 r. Zgodnie z art. 52 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz. U. Nr 60, poz. 535 ze zm.), data wydania postanowienia sądu o ogłoszeniu upadłości jest datą upadłości. Natomiast wniosek o wpis hipoteki przymusowej złożył skarżący w dniu 13 lutego 2004 r., zaś referendarz sądowy dokonał wpisu tej hipoteki do księgi wieczystej Kw. Nr (...) prowadzonej przez Wydział Ksiąg Wieczystych Sądu Rejonowego w C., w dniu 19 marca 2004 r. Jest więc w tej sytuacji oczywiste, że ocena Sądu Okręgowego, iż hipoteka została wpisana po dniu ogłoszenia upadłości, jest błędna i narusza art. 233 § 1 k.p.c.

Racje ma także skarżący, gdy wskazuje, że zaskarżone postanowienie narusza art. 518¹ § 3 k.p.c. Z przepisu tego wynika jednoznacznie, że w razie wniesienia skargi na wpis do księgi wieczystej dokonany przez referendarza sądowego, wpis ten nie traci mocy. Błędnie więc Sąd Okręgowy wywodzi w swoim uzasadnieniu, że skoro orzeczenie referendarza nie uprawomocniło się, to wpisu do księgi wieczystej nie można uznać za skutecznie dokonany. Wręcz przeciwnie, z art. 518¹ § 3 k.p.c. wynika odwrotna zasada. Po wpisie hipoteki przez referendarza sądowego skarga na orzeczenie referendarza w sprawie wpisu nie powoduje utraty mocy prawnej samego wpisu. Dopiero Sąd rozpatrujący skargę może zmienić zaskarżony wpis przez jego wykreślenie i dokonanie nowego wpisu. Gdyby rację miał Sąd Okręgowy, to przepis art. 518¹ § 3 k.p.c. zdanie drugie pozbawiony byłby jakiegokolwiek sensu. Po co bowiem Sąd rozpoznający skargę miałby wykreślać wpis dokonany przez referendarza, gdy w związku z zaskarżeniem orzeczenia referendarza wpis byłby pozbawiany skutków prawnych.

Zasadne są także zarzuty naruszenia prawa materialnego. W związku z błędnym ustaleniem faktycznym Sąd Okręgowy naruszył art. 81 ust. 1 ustawy Prawo upadłościowe i naprawcze. Z przepisu tego wynika jednoznacznie, że nie wpisuje się hipoteki obciążającej nieruchomość wchodzącą w skład masy upadłości, po dniu ogłoszenia upadłości. Jeżeli zaś, tak jak w rozpoznawanej sprawie, hipoteka została wpisana przed ogłoszeniem upadłości, przepis ten nie może być podstawą odmowy wpisu hipoteki, już chociażby z tej racji, że wpis jest dokonany, a co więcej brak także podstaw do jego wykreślenia. Bez znaczenia w takiej sytuacji jest rozważanie, tak jak to zrobił Sąd Okręgowy, czy zachodzą wyjątki od zasady określonej w art. 81 ust. 1 ustawy Prawo upadłościowe i naprawcze przewidziane w następnych ustępach tego przepisu. Uzasadniony jest również zarzut naruszenia wspomnianego przepisu Prawa upadłościowego i naprawczego poprzez uznanie, że stanowi on wyjątek od zasady wyrażonej w art. 29 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (jedn. tekst Dz. U. z 2001 r. Nr 124, poz. 1361 ze zm.). W rozpoznawanej sprawie brak było bowiem jakichkolwiek podstaw do formułowania takiego wniosku, skoro przepis art. 81 ust. 1 Prawa upadłościowego i naprawczego w ogóle nie mógł znaleźć zastosowania.

Skoro przepis art. 81 ust. 1 ustawy Prawo upadłościowe i naprawcze w ogóle nie mógł znaleźć zastosowania, a wpis dokonany przez referendarza sądowego uznać należy za skuteczny, to zaskarżone orzeczenie narusza również art. 67 ustawy o księgach wieczystych i hipotece, gdyż brak było podstaw do jego niezastosowania.

Nie można uznać za zasadny zarzutu naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. Wbrew wywodom zawartym w kasacji, Sąd Okręgowy podał w uzasadnieniu podstawę faktyczną rozstrzygnięcia oraz wyjaśnił podstawę prawną swego rozstrzygnięcia z przytoczeniem przepisów prawa. Inną zaś rzeczą jest, że zarówno ustalenia faktyczne, jak i przytoczona podstawa prawna rozstrzygnięcia okazały się błędne.

Mając na względzie, że zarzuty podniesione w kasacji okazały się usprawiedliwione Sąd Najwyższy, na podstawie art. 393¹³ k.p.c., orzekł jak w sentencji.